

CZU: 343. 137.4

UNELE TEMEIURI ȘI CONDIȚII ALE APLICĂRII MĂSURII DE AREST PREVENTIV ÎN DREPTUL PROCESUAL PENAL COMPARAT

Ion BADRAJAN

doctorand, Universitatea de Stat „Dimitrie Cantemir”

Problematika arestării preventive se menține că una de sistem, chiar dacă au fost depuse eforturi de a reduce la maximum problemele pe acest segment al procedurii penale. Un fapt evident este că se întâlnesc situații când se admit, nejustificat și cu anumite încălcări, demersurile de arestare preventivă: încălcarea termenului de înaintare a demersului; modul legal de înregistrare a demersului în judecătoria; conținutul demersului; probarea și argumentarea bănuiei rezonabile și a necesității arestului; modul argumentării riscurilor invocate și descrierea lor în conținutul demersului de arestare preventivă. Prin urmare, se observă o aplicare neuniformă a standardelor și rigorilor legii procesual-penale. Doctrina este bogată în cercetări în materia arestării preventive și a arestului la domiciliu. În fiecare țară se caută noi modalități eficiente și capabile să asigure compromisul între inviolabilitatea persoanei și lupta cu infracționalitatea. Sub acest aspect, o actualitate deosebită o are identificarea unor abordări la nivel de jurisprudență, existente în unele țări europene, care ar putea fi pertinente pentru Republica Moldova și ar putea contribui la aplicarea corectă a arestului preventiv ca o măsură excepțională.

Cuvinte-cheie: *măsuri preventive, temeuri, condiții, judecător de instrucție, demers, măsură de constrângere procesual-penală, drepturi, libertate, proporționalitate, bănuială rezonabilă, arest preventiv, apărare, arest la domiciliu, învinuit, inculpat, recurs.*

SOME GROUNDS AND CONDITIONS FOR THE APPLICATION OF THE PRE-TRIAL DETENTION IN COMPARATIVE CRIMINAL PROCEDURE LAW.

Ion BADRAJAN

PhD student, Dimitrie Cantemir State University

The issue of pre-trial detention remains a systemic one, even if efforts have been made to minimize the problems in this segment of the criminal procedure. An obvious fact is that there are situations when the pre-trial detention requests are admitted groundlessly and with certain non-observance: the violation of the deadline for submitting the request; the legal way of registering the motion in the court; the content of the approach; the substantiation and arguing reasonable suspicion and the need for arrest; the way of arguing the invoked risks and their description in the content of the pre-trial detention request. Therefore, there is an uneven application of the standards and rigors of the criminal procedure law. The doctrine is rich in research on pre-trial detention and house arrest. In each country, new efficient ways are being sought that are able to ensure the compromise between the inviolability of the person and the fight against crime. In this respect, a particular topicality is the identification of case law approaches existing in some European countries which could be relevant for the Republic of Moldova and could contribute to the correct application of pre-trial detention as an exceptional measure.

Keywords: *preventive measures, grounds, conditions, examining magistrate, motion, coercive measure in criminal procedure, rights, freedom, proportionality, reasonable suspicion, pre-trial detention, defense, house arrest, accused, defendant, appeal.*

Introducere. Cele mai semnificative măsuri procesuale în latura penală sunt cele care vizează starea de libertate. Ele pot fi luate ori de câte ori se stabilește că, lăsat în libertate, învinuitul sau inculpatul ar putea săvârși în continuare alte infracțiuni ori ar putea să îngreuneze aflarea adevărului prin ștergerea urmelor, influențarea martorilor, falsificarea unor înscrisuri sau distrugerea unor mijloace materiale de probă ori chiar să dispară, sustrăgându-se de la urmărirea penală, de la judecată sau de la

executarea sancțiunii penale [14, p. 325].

În acest context, aplicarea arestării preventive se află nu doar în vizorul doctrinei juridice din țările europene, această problemă căpătând, în ultimul timp, o tentă politico-juridică. Faptul dat este determinat de mai mulți factori, inclusiv de necesitatea protejării drepturilor unor grupuri vulnerabile cum sunt minorii, de necesitatea diminuării populației penitenciare ș.a.

Curtea Europeană a Drepturilor Omului, în bogata jurisprudență

privind materia art. 5 al Convenției [4], a trasat anumite linii directoare în ceea ce privește condițiile și limitele arestării preventive, plasând pe primul plan prezumția libertății ca punct de reper la examinarea unei situații concrete. Curtea apreciază negativ utilizarea în exclusivitate a unor temeuri formale sau citarea unor texte de lege la emiterea hotărârilor judecătorești de aplicare a arestării. Necesitatea concretizării temeiurilor de arestare este în funcție de durata aplicării măsurii date [5, p. 7-8].

Art. 5, paragraful 1 din Convenție prevede că nimeni nu poate fi privat de libertatea sa în afara cazurilor enumerate limitativ prin această dispoziție și a căilor legale. Această din urmă noțiune semnifică faptul că privarea de libertate ar trebui să fie „prevăzută de lege” cu același titlu ca și restrângerile drepturilor garantate de art. 8-11 din Convenție.

În materie de „regularitate” a unei detenții, textul Convenției pretinde existența unei „baze legale” în dreptul intern, care să fie compatibilă cu preeminența dreptului, noțiune inerentă ansamblului articolelor Convenției. Orice privare de libertate trebuie să fie conformă cu scopul art. 5: protejarea individului contra arbitrariului, pentru care restricția libertăților necesită un fundament clar și precis. Plecând de la această exigență, în cauza *Zervudacki vs. Franța* [12], Curtea a stabilit că este esențial, în materie de privare de libertate, ca dreptul intern să definească clar condițiile de detenție și ca legea să fie previzibilă în aplicarea sa, în sensul în care trebuie să fie suficient de precisă pentru a permite unei persoane să prevadă, la un grad rezonabil, în funcție de circumstanțele cauzei, ca toate consecințele de natură să decurgă dintr-un act determinat [14, p. 341].

Scopul articolului ține de identificarea temeiurilor și condițiilor aplicării măsurii de arest preventiv în dreptul procesual penal comparat, de informarea cititorului în privința particularităților aplicării măsurii de arest preventiv în procesul penal al unor state (Marea Britanie, Franța, SUA, Germania, Olanda, Norvegia etc., fapt care ar permite identificarea și implementarea bunelor practici în această materie în procesul penal al Republicii Moldova.

Metode și materiale aplicate. În procesul elaborării articolului științific ne-am folosit de mai multe metode de cercetare științifică care

au făcut posibilă investigarea corespunzătoare a subiectului temeiurilor și condițiilor aplicării măsurii de arest preventiv în dreptul procesual penal comparat – metoda analizei, sintezei, metoda sistemică, metoda comparativă etc. De asemenea, la elaborarea articolului am pus accent pe practica CtEDO în materia arestului preventiv, pe sursele doctrinare din mai multe state, inclusiv și pe cele editate în Republica Moldova și România, axate pe subiectul aplicării măsurii de arest preventiv.

Rezultate obținute și discuții.

În Statele Unite orice detenție a persoanei, considerată chiar de scurtă durată, trebuie să fie sprijinită pe o cauză plauzibilă. Aici detenția este considerată neconstituțională în absența cauzei plauzibile pentru bănuiala că o persoană a comis o infracțiune. Acesta reprezintă unul dintre principiile fundamentale ale sistemului juridic american, existența cauzei plauzibile fiind bine înrădăcinată în istoria acestei țări. Cauza plauzibilă oferă, spre deosebire de avizul subiectiv al agentului de poliție, un criteriu mai degrabă obiectiv de luare a măsurilor preventive, adică faptele particulare (indiciile) trebuie să fie în așa fel încât un om rezonabil să creadă că această cauză există (*reasonable person test*). Aplicându-se acest criteriu, detenția trebuie justificată prin circumstanțele obiective și limitată la acestea. Exigența cauzei plauzibile, care reprezintă o limitare importantă a puterii polițienești în materie de siguranță, a fost creată de cel de-al IV-lea Amendament al Constituției americane, a cărei protecție se aplică în toate stadiile procedurilor, inclusiv în stadiul anchetei polițienești [14, p. 335; 15, p. 499-500].

Ca atare, arestarea presupune o cauză probabilă și un mandat (*warrant*) emis de un judecător. Acest judecător este un magistrat care trebuie să fie „neutru și detașat” [2, p. 170]. Iată de ce este considerat

nul un mandat emis de un procuror care a cunoscut deja ancheta și care ulterior va susține acuzarea.

Cum se derulează această procedură de emitere a mandatului? Polițistul, apreciind că trebuie obținut un mandat, întocmește o cerere (*complaint*) sau un document, relatând pe scurt faptele și indicând „cauza probabilă”, pe care apoi îl semnează. El va prezenta acest document judecătorului. Acesta poate proceda la ascultarea polițistului în cursul unei scurte audiențe necontradictorii. După ce judecătorul este convins de existența „cauzei probabile”, emite mandatul, indicând numele persoanei ce urmează a fi arestată. Acest control judiciar al „cauzei probabile” este adesea destul de sumar. În plus, în ciuda aparențelor desprinse din lectura celui de-al 4-lea Amendament, un asemenea mandat nu este întotdeauna necesar. În realitate, mandatul nu este decât o exigență de principiu, pentru că majoritatea „arestărilor” se efectuează fără mandat. În mod tradițional, *common law* antrenează arestarea prin orice persoană, practic printr-un polițist, de îndată ce infracțiunea a fost comisă în prezența sa (flagranța în sensul strict). Dreptul american a păstrat parțial această tradiție, legile statelor autorizând acțiunea oricărui cetățean în caz de *felony* și doar a polițiștilor în caz de *misdemeanor*, „cauza probabilă” fiind, evident, întotdeauna necesară. Totodată, este cert că arestarea este posibilă fără mandat și dacă cel interesat acceptă să se lase prins. Sintetizând aceste ipoteze, doctrina americană subliniază că „în majoritatea cazurilor, polițistul va acționa fără mandat, imediat ce este convins că există motive care fac ca el să poată acționa singur” [13, p. 5; 14, p. 568].

În Marea Britanie, în cazul în care un suspect este acuzat de comiterea unei infracțiuni, poliția prezintă Procuraturii Coroanei materialul de anchetă (declarații ale

martorilor, expertize etc.). Acesta este un proces destul de complex, iar Procuratura Coroanei poate primi doar materiale pe care poliția le consideră relevante pentru urmărirea penală, precum și o listă de alte materiale de anchetă. Toate materialele colectate în cadrul anchetei constituie potențiale probe, dar este de competența procurorilor Coroanei să decidă care probe vor fi utilizate în cadrul procesului. Principiul de bază este că materialul de anchetă constituie probe doar în cazul în care acesta este prezentat la proces, iar instanța de judecată în determinarea vinovăției poate doar lua în considerare probele prezentate la proces [1, p. 72].

În Marea Britanie, condițiile de arestare a persoanei sunt reglementate de *Police and Criminal Evidence Act* din 1984. Drept temei pentru arestare este o bănuială suficientă de săvârșire a unei infracțiuni prevăzute în art. 24-I [5, p. 14].

Poliția are competențe vaste pentru a aresta o persoană pe care o suspectează de comiterea unei infracțiuni. Odată arestat, suspectul trebuie, în mod normal, să fie dus cât mai curând posibil la o secție de poliție, în cazul în care un ofițer de arest poate autoriza reținerea acestuia în scopul urmăririi penale și/sau al interogatoriului. Poliția nu are obligația de a informa Procuratura Coroanei despre reținerea unui suspect, deși, în cazuri mai grave sau mai complexe, acesta poate colabora cu Procuratura. Perioada maximă inițială de detenție fără acuzație este de 24 de ore din momentul sosirii la secția de poliție, dar în cazul în care o persoană este reținută pentru o infracțiune condamnabilă (în linii mari, o infracțiune care poate fi judecată într-un tribunal al Coroanei), acesta poate fi prelungit până la 36 de ore cu autorizarea unui ofițer superior de poliție și maximum până la 96 de ore cu autorizare din partea instanței magistraților (judecătorilor de pace).

În cazul în care o persoană este arestată sub suspiciunea de terorism, perioada maximă inițială este de 48 de ore, care poate fi prelungită până la 14 zile de către autoritatea unei instanțe. Decizia de acuzație (sub rezerva unor excepții) este emisă de către un ofițer de arest în ceea ce privește infracțiunile minore și de către procurori cu privire la infracțiuni mai grave. Poliția nu are nicio putere de a reține un martor (deși, în practică, este scăzut gradul de suspiciune în ceea ce privește arestarea pentru o infracțiune, astfel încât uneori sunt arestați martorii).

Odată ce o persoană este acuzată de comiterea unei infracțiuni, aceasta poate să fie eliberată pe cauțiune, în așteptarea primei sale aduceri în fața instanței, cu excepția cazului în care sunt îndeplinite mai multe motive legale pentru detenție. Indiferent dacă este sau nu eliberată, prima sa aducere în instanța de judecată ar trebui să fie, în mod normal, nu mai târziu de prima ședință relevantă a instanței magistraților, după înaintarea acuzației. Dacă cazul nu este finalizat la data primei înfățișări în instanță, în mod normal, acuzatul trebuie să fie eliberat pe cauțiune, dar instanța de judecată are competența de a prelungi detenția atunci când sunt îndeplinite condițiile legale. În cazul în care un acuzat se află în arest preventiv, procesul trebuie să înceapă în termen de 70 de zile (în cazul unui proces în instanța de judecată) sau 182 de zile (în cazul instanței de judecată a Coroanei) [1, p. 73-74].

Dreptul englez (*Police and Criminal Evidence Act* din 1984) reglementează minuțios condițiile de reținere și prevede expres că ofițerul de poliție responsabil trebuie să cheme medicul, dacă i se pare că deținutul suferă de o boală psihică sau mentală, dacă este rănit, inconștient sau nu răspunde întrebărilor, iar avocatul îi poate sugera și un examen medical [14, p. 390-391].

O persoană reținută poate fi arestată fără o acuzație doar dacă acest lucru este necesar pentru a asigura sau a păstra probe sau pentru a obține probe prin interogarea suspectului. Această decizie este luată de către un ofițer responsabil cu custodia arestatului (custody officer). În cazul în care un ofițer responsabil cu custodia arestatului are suficiente probe pentru a-l aresta, atunci trebuie emisă fie o decizie de învinuire, fie persoana trebuie să fie eliberată. Cu toate acestea, expresia „probe suficiente pentru a învinui” este interpretată în mod flexibil, astfel încât, în practică, poliția poate continua să rețină un suspect (sub rezerva limitelor maxime de timp), chiar dacă acesta are suficiente probe pentru a oferi o perspectivă realistă de condamnare [1, p. 74].

În Franța, arestarea poate să apară în sfera a trei proceduri: în aceea a anchetei preliminare și a infracțiunilor flagrante, fundamentându-se pe necesitatea anchetei, când, de regulă, ofițerul de poliție judiciară poate acționa singur, fără intervenția unui judecător, precum și în cazul instrucției preparatorii, când arestarea este realizată la ordinul judecătorului de instrucție, care eliberează un mandat de aducere, dacă cel interesat nu a dispărut, sau de arestare, dacă a fugit, acest mandat nefiind totuși motivat. Trebuie precizat, însă, că fiind vorba de un mandat de arestare, judecătorul nu-l poate emite decât după ce a obținut informațiile Ministerului Public (art. 131 Cod de procedură penală francez) [7, p. 21; 14, p. 567].

Poliția investighează și arestează din propria inițiativă, dar investigarea și urmărirea penală a infracțiunilor este responsabilitatea procurorului. Procurorul trebuie să fie informat imediat atunci când un suspect este reținut la secția de poliție. Poliția poate reține un subiect în GAV (*garde à vue – etapa de detenție și interogatoriu*), dacă

există unul sau mai multe motive plauzibile pentru a-l suspecta că a comis sau a încercat să comită o infracțiune care se pedepsește cu închisoarea. În cazul în care procurorul consideră că GAV este inutil sau disproportionat, suspectul trebuie să fie eliberat.

Motivele pentru care un suspect poate fi reținut sunt: să efectueze investigații care necesită prezența suspectului; să asigure prezența persoanei în fața procurorului, astfel încât procurorul să poată stabili măsurile care trebuie luate în ceea ce privește urmărirea penală; să împiedice persoana să falsifice probele; să împiedice persoana să exercite presiuni asupra martorilor sau a victimelor și familiilor lor sau rudelor acestora; să se asigure că persoana în cauză nu se consultă cu alte persoane care ar putea fi conspiratori sau complici; și/sau să se asigure că punerea în aplicare a măsurilor va opri infracțiunea. Detenția este pe un termen inițial de maximum 24 de ore, care poate fi reînnoit pentru încă 42 de ore de către autoritatea procurorului. În cazuri excepționale, detenția poate fi prelungită cu până la 96 de ore în total sub autoritatea judecătorului de detenție (*juge des libertés et de la détention*) sau de către judecătorul de instrucție. Custodia poate fi în continuare prelungită și poate dura până la șase zile în cazul anchetei referitoare la terorism. Procurorul stabilește acuzarea sau eliberarea suspectului și modul de examinare a cazului [1, p. 88-89].

În Franța, recidiva legală permite tribunalului să elibereze un mandat de arestare contra preveniturii, indiferent care ar fi durata pedepsei închisorii pronunțate. Conform art. 465-1 din Codul de procedură penală francez, este suficient ca jurisdicția să dea o decizie specială și motivată în acest sens. Totuși, pentru plasarea în stare de detenție provizorie, nu poate fi luată în considerare circumstanța recidivei [14, p. 376].

La indicația procurorului, persoanele cu privire la care informațiile adunate indică necesitatea continuării acțiunilor de urmărire penală, după expirarea termenului reținerii, sunt eliberate sau aduse în fața unui magistrat [5, p. 14]. În Franța, durata detenției preventive poate fi diferită, însă ea poate fi aplicată întotdeauna doar în cazurile în care este vorba despre comiterea unor fapte pentru care legea penală prevede pedeapsa privativă de libertate [6, p. 6].

De asemenea, în Franța, detenția provizorie poate fi ordonată și în caz de „absolută necesitate pentru securitatea publică” [8, p. 36]. Relativ recent, însă, în Franța, prin Legea nr. 2007-291 din 5 martie 2007, s-a restrâns, în mod considerabil, aplicarea criteriului pericolului pentru ordinea publică. Odată cu scurgerea timpului, acest criteriu este din ce în ce mai rău văzut de către legiuitor. Or, pericolul pentru ordinea publică trebuie să rezulte dintr-o conjuncție de două elemente, campania de presă și mai ales refuzul opiniei, manifestat de o manieră ostentativă, chiar cu violență, de a admite menținerea celui interesat în libertate, ceea ce ar putea invita judecătorul să motiveze, să precizeze și să definească recurgerea la acest criteriu. Cea de-a doua modificare ține de faptul că acest criteriu al pericolului pentru ordinea publică nu se mai aplică deloc în materie corecțională, adică numai pentru infracțiuni grave [14, p. 362-363].

Sistemul materiei arestului în sistemul norvegian se găsește în Codul de procedură penală al Norvegiei. Reglementările din Cod sunt oarecum exhaustive și Curtea Supremă de Justiție stabilește, prin intermediul deciziilor sale în cauze concrete, reguli care servesc drept reglementări obligatorii pentru aplicarea uniformă a criteriilor de interpretare și aplicare a legii. În procedura norvegiană, o măsură de coerciție se aplică doar atunci

când sunt îndeplinite circumstanțe legale și factuale stricte, precum și în situația când măsura coercitivă este necesară. Măsura coercitivă nu se va aplica când va constitui o intervenție disproporțională în raport cu natura cauzei penale și în raport cu alte circumstanțe.

O persoană care în justă cauză este suspectată de comiterea unei sau a mai multor fapte punibile cu închisoare pe un termen mai mare de 6 luni poate fi arestată când: 1) există motive de a crede că el poate să se sustragă de la urmărire sau de la executarea unei pedepse sau din motivul altor precauții; 2) există riscul iminent că el va manipula probele de la dosar, de exemplu, va sustrage probe sau va influența martorii sau complicii; 3) arestarea este considerată necesară pentru a-l împiedica să comită din nou infracțiuni pentru care legea prevede pedeapsă privativă de libertate mai mare de 6 luni; 4) persoana singură solicită acest lucru din motive care sunt considerate satisfăcătoare.

O persoană poate fi supusă arestului fără să se țină cont de mărimea pedepsei penale prevăzute de lege, dacă este prinsă în flagrant delict și nu se oprește din acțiunea criminală. Aceeași regulă se aplică, dacă nu se cunoaște locul de trai permanent al persoanei în țară și există motiv de îngrijorare că va fugi în străinătate, evadând de la acuzare sau de la o potențială executare a pedepsei, sau există alte precauții [5, p. 12-13].

În Olanda, un suspect poate fi oprit și arestat în cazul în care există suspiciuni rezonabile că acesta a comis o infracțiune. Nu există nicio limitare cu privire la gravitatea unei infracțiuni. Opririle și arestările strict „penale”, în general, sunt efectuate de către poliție. Un suspect poate fi oprit pentru o verificare de identitate sau de oricine atunci când este prins în flagrant. Arestările nonflagrante necesită autorizarea prealabilă a procurorului.

Singurul scop al detenției de către poliție este de a continua urmărirea penală a infracțiunii. Nu există alte condiții pentru plasarea cuiva sub arest decât faptul că a fost comisă o infracțiune și necesitatea investigării acesteia. De asemenea, singurul criteriu folosit pentru a prelungi detenția inițială dincolo de primele șase ore este necesitatea de a efectua investigații suplimentare.

În teorie, un suspect poate depune o plângere la procuror în legătură cu decizia poliției de a-l reține, deși este puțin probabil ca un procuror să anuleze această decizie. O contestație a legalității arestării se poate face la un judecător de instrucție (*habeas corpus*), dar această procedură este rar folosită. Prima ocazie privind revizuirea unei arestări de către un judecător este, de obicei, la sfârșitul aflării în custodia poliției – care pare să-l facă mai degrabă inutil, dar, dacă arestarea a fost ilegală, acest lucru trebuie să ducă la eliberarea suspectului. Judecătorul de instrucție nu este autorizat să verifice dacă utilizarea puterii de arestare a fost proporțională în circumstanțele date, ci numai dacă au fost îndeplinite condițiile de arestare și dacă a fost urmată procedura de arestare corespunzătoare.

Ca urmare a custodiei de către poliție, menținerea detenției provizorii poate fi dispusă de către judecătorul de instrucție pentru o perioadă de maximum 14 zile, urmată de detenția provizorie printr-o dispoziție judecătorească pentru o perioadă maximă de 90 de zile. În termen de 90 de zile, trebuie să aibă loc o primă ședință de judecată cu privire la fondul cauzei. Instanța de judecată poate suspenda procesul pentru o perioadă nedeterminată. În această perioadă, arestarea preventivă rămâne în vigoare până la 60 de zile după pronunțarea hotărârii [1, p. 104-106].

Atragem atenție și la faptul că în conformitate cu prevederile art. 67 din Codul de procedură penala

olandez, este interzisă emiterea unui mandat de arestare preventivă, în cazul în care, în cauză, poate fi întrevăzută posibilitatea ca persoana suspectă să nu fie condamnată la o pedeapsă privativă de libertate [3, p. 314].

Codul de procedură penală suedez prevede un termen limitat în care persoana poate fi deținută fără mandat judecătorec. Potrivit legii suedeze, dacă este un temei pentru arestare, persoana trebuie adusă nu mai târziu de ora 12 a zile următoare după reținere în fața unui judecător, care se va pronunța cu privire la demersul de arestare înaintat [5, p. 15].

În Scoția, arestarea de drept comun poate fi exercitată în anumite condiții: în cazul în care o infracțiune este în proces de a fi comisă sau un suspect fuge de la locul faptei sau în cazul unui mandat al instanței de judecată. Arestarea este aplicată în cazul în care nu este necesară o urmărire penală suplimentară și este, în mare parte, un mecanism de control al suspectului, în scopul acuzării și aducerii sale în fața unei instanțe. Pe de altă parte, secțiunea 14 din Legea privind justiția penală din 1995 prevede detenția în cazul în care există motive rezonabile de a suspecta că o persoană a comis o infracțiune, dar sunt insuficiente probe pentru a o acuza.

Ofițerul de arest trebuie să se asigure că deține suficiente probe în baza cărora să învinuiască suspectul de comiterea unei infracțiuni. Odată ce este luată o decizie de acuzare, suspectul poate fi deținut în continuare la secția de poliție până la următoarea zi disponibilă a instanței sau poate fi eliberat în baza unui angajament de a se prezenta la instanță. În unele cazuri, în care probele sunt insuficiente pentru acuzare, persoana poate fi eliberată [1, p. 124-126].

Codul de procedură penală german reglementează procedura arestării într-o secțiune separată. Ares-

tarea se aplică pentru săvârșirea unor infracțiuni pentru care pedeapsa, de regulă, este mai mare de un an privațiune de libertate. Totuși arestarea nu poate fi aplicată, dacă aceasta nu este proporțională cu eventuala pedeapsă. Arestarea, de regulă, este precedată de reținerea persoanei. Persoana trebuie adusă în fața judecătorului nu mai târziu de a doua zi după reținere [5, p. 13-14].

Art. 127 din Codul de procedură penală german permite persoanei deținute de poliție să consulte un avocat înaintea interogatoriului său, dar nu organizează un examen al stării de sănătate a reținutului [14, p. 390]. Față de condiția proporționalității (art. 127 Cod de procedură penală german), motivele de arestare (de detenție) nu sunt suficiente prin ele însele să justifice măsura, iar starea de sănătate ar putea constitui unul dintre elementele de fapt propuse judecătorului pentru a aprecia condiția de proporționalitate pretinsă (art. 455 din Codul de procedură penală german).

Trecem în revistă și faptul că jurisprudența Curții Europene admite că pericolul de sustragere poate fi justificat de severitatea pedepsei pe care cel acuzat de săvârșirea infracțiunii riscă să o primească [14, p. 422]. Totuși, severitatea pedepsei nu poate justifica, prin ea însăși, detenția preventivă, ci trebuie verificat dacă în cauză există și alte circumstanțe referitoare, în special, la persoana celui în cauză, moralitatea sa, domiciliul, profesia, mijloacele financiare, legăturile familiale și sociale, precum și relațiile de orice natură care îl leagă de țara în care este urmărit sau judecat, care pot fi să confirme existența pericolului de fugă, fie să îl facă să pară într-o asemenea măsură nesemnificativ, în așa fel încât să nu poată justifica o detenție provizorie. Pe de altă parte, Curtea a statuat, legat de persistența în timp a pericolului de fugă, ca temei

al detenției provizorii, că acesta descrește, în mod necesar, odată cu durata de timp petrecută în detenție, datorită posibilității computării duratei reținerii sau a arestării preventive din cea a pedepsei privative de libertate aplicate în cazul unei condamnări [9; 10; 11; 14, p. 344-345].

În practică, chestiunea exercitării unui recurs în timpul reținerii se pune destul de rar, termenele de reținere fiind destul de scurte și cel interesat fiind prezentat în fața unui magistrat de îndată ce se pune problema unei prelungiri a măsurii. Totuși, în anumite sisteme juridice, cum este *common law*, există o procedură particulară și anume *habeas corpus*. De o manieră generală, ea permite unei persoane private de libertatea sa să solicite de urgență punerea sa în libertate, aducându-l în fața judecătorului pe autorul punerii sale în detenție. Povara probei apasă asupra polițistului, chiar dacă petentul a furnizat un început de probă [14, p. 398].

Concluzii: Doctrina și practica procesual-penală a trasat anumite linii directoare în ceea ce privește condițiile și limitele arestării preventive, plasând pe primul plan prezumția libertății ca punct de reper la examinarea unei situații concrete. Totodată, se apreciază negativ utilizarea în exclusivitate a unor temeuri formale sau citarea unor texte de lege la emiterea hotărârilor judecătorești de aplicare a arestării. Necesitatea concretizării temeiurilor de arestare trebuie să se materializeze în funcție de durata aplicării măsurii date. Or, nimeni nu poate fi privat de libertatea sa în afara cazurilor enumerate limitativ prin această lege și prin căile legale în acest sens. De asemenea, în vederea regularității unei detenții, este necesară existența unei „baze legale” în dreptul intern, care să fie compatibilă cu preeminența dreptului, noțiune inerentă ansamblului articolelor Convenției. Orice privare de libertate trebuie să fie confor-

mă cu scopul art. 5: protejarea individului contra arbitrariului, pentru care restricția libertăților necesită un fundament clar și precis. Este esențial, în materie de privare de libertate, ca dreptul intern să definească clar condițiile de detenție și ca legea să fie previzibilă în aplicarea sa în materia măsurii arestului preventiv.

Referințe bibliografice

1. Blackstock J., Cape E., Hodgson J. ș.a. În arestul poliției. O descriere empirică a drepturilor suspectilor din patru jurisdicții. Traducere din limba engleză de D. Manole. Ed. Cartier Juridic. Chișinău, 2015.
2. Cedras J. La justice pénale au États-Unis. Ed. Economica. Presses Universitaires d'Aix-Marseille, 1990.
3. Claude Ph. Détention préventive. Éditions du Jeune Barreau de Liege. Liege, 1995.
4. Convenția Europeană pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale din 04 noiembrie 1950. Semnată de către RM la 13 iulie 1995, Ratificată prin Hotărârea Parlamentului RM nr.1298-XIII din 24 iulie 1999. În: MO al RM, 1999, nr. 54-55/502.
5. Dolea I., Ursu S., Larsen B., Arcușă D. Arestarea preventivă în Republica Moldova și în țările europene. Cercetare comparativă. Ed. Cartier Juridic. Chișinău, 2014.
6. Dumont J. Contrôle judiciaire et détention provisoire. În: Procédure pénale. Éditions du Juris Classeur. Paris, 2001.
7. Fourment Fr. Procédure pénale. Centre de Publications Universitaires. Édition Périodique. Orléans, 2002.
8. Guéry C. Détention provisoire, Édition Dalloz. Paris, 2001.
9. Hotărârea CtEDO în cauza Neumeister vs. Austria, din 27 iunie 1968. <http://jurisprudencedo.com> (accesat pe 18.04.2020).
10. Hotărârea CtEDO în cauza Toth vs. Austria, din 12 decembrie 1991. <http://jurisprudencedo.com> (accesat pe 18.04.2020).
11. Hotărârea CtEDO în cauza Gombert și Gochgarian vs. Franța, din 13 februarie 2001. www.echr.coe.int (accesat pe 20.04.2020).

12. Hotărârea CtEDO în cauza Zervudacki vs. Franța, din 27 iulie 2006, paragraful 43. www.echr.coe.int (accesat pe 20.04.2020).

13. Israel J. H., Ramisar Y., LaFave W. R. Criminal procedure and the Constitution. West Publishing Co. St. Paul. Minnesota, 1992.

14. Mateuț Gh. Tratat de procedură penală. Partea generală. Vol. II. Ed. C. H. BECK. București, 2012.

15. Vroom C. La liberté individuelle au stade de l'enquête de police en France et aux États-Unis. Revue de science criminelle et de droit pénal comparé. Nr. 3/1988.

INFORMAȚIA DESPRE AUTOR

Ion BADRAJAN,
doctorand,
Universitatea de Stat
„Dimitrie Cantemir”
e-mail: n.badrajan@gmail.com
tel: 069847887.

INFORMATION ABOUT AUTHOR

Ion BADRAJAN,
PhD student, Dimitrie Cantemir
State University.
e-mail: n.badrajan@gmail.com
tel: 069847887.